

Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.025
Львівського національного університету імені Івана Франка

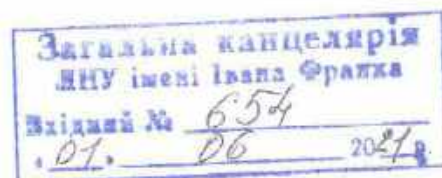
доктору політичних наук, професору кафедри теорії та історії
політичної науки Вдовичину Ігорю Ярославовичу

ВІДГУК

Офіційного опонента доктора політичних наук, професора, професора
кафедри політології та національної безпеки Національного
університету «Острозька академія» Мацієвського Юрія
Володимировича на дисертацію Гнатюка Володимира Вікторовича
«Особливості функціонування політичних процесів на регіональному
рівні в Україні (на прикладі Закарпатської, Львівської і Чернівецької
областей у 2010-2015 рр.)», подану до захисту у спеціалізовану вчену
раду ДФ 35.051.025 Львівського національного університету імені
Івана Франка на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 052 Політологія
(галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»)

Дисертація В. В. Гнатюка має чітку методологічну орієнтацію і
зосереджена на вивченні субрегіональних політичних режимів в Україні.
Таке спрямування доповнює наші знання про співвідношення національного
і субрегіонального режиму загалом, перебіг політичних процесів в регіонах,
зокрема. Питання територіальної організації держави і політичний процес в
регіонах рідко ставали предметом спеціальних досліджень, тому
актуальність цієї теми не викликає заперечень.

Виразною перевагою дисертації є цілісний авторський погляд на
вимірювання демократичності/недемократичності субрегіональних
режимів, що дозволяє подолати попередні, часткові пояснення, які
здійснювалися крізь призму місцевого самоврядування, аналізу інституцій
тощо. З іншого боку, поширена в академічній літературі теза про
нерівномірність протікання економічних та політичних процесів у системі,
зумовлює потребу її перевірки на конкретних прикладах. Об'єктами аналізу
автора є Закарпатська, Львівська і Чернівецька області, які територіально
об'єднані в одному регіоні України.

Структура дисертації чітка і логічна. У першому розділі детально проаналізовано стан вивчення субнаціональної проблематики у політичній науці. Автор детально аналізує здобутки зарубіжних та українських вчених у цій галузі. Так, у підрозділі 1.1. здобувач відстежує еволюцію поглядів на регіональні дослідження і виділяє три етапи: від зародження на поч. 70-х рр. ХХ ст. до формування «класичного» етапу порівняльних досліджень в руслі comparative area studies і до «новітнього» етапу, де основна увага зосереджена на апробації різних методик вивчення субрегіонів. Ще однією перевагою роботи є детальна класифікація тематичних напрямів, дослідників і їх аналітичних інструментів у відповідних таблицях, що є особистим внеском здобувача до досліджуваної проблематики.

Другий розділ зосереджений на концептуалізації субнаціонального політичного режиму як наукової категорії та феномену політичної практики. Тут автор відзначає, що процес становлення субнаціональних режимів бере початок з владно-електорального розподілу. У підрозділі 2.1. увага сфокусована на методології субнаціональних порівняльних досліджень. Здобувач не тільки детально описав процес формування методу, але й додав важливі методологічні доповнення, зокрема щодо статусу субрегіональних режимів у зрізі між національним режимом, державним устроєм та місцевим самоврядуванням. Ці теми є порівняно новими для політичної теорії в Україні, оскільки зародилися за кордоном, але є релевантними для аналізу української політичної практики.

У третьому розділі дисертант зосередив увагу на поясненні методик вимірювання соціополітичних процесів на субнаціональному рівні. Тут детально описано стан досліджень, а також обґрунтовано два різновиди вимірювання, які досі не були апробовані в Україні. У підрозділі 3.1. обґрунтована специфіка інституційної методики вимірювання субнаціональних режимів, яка, з одного боку, адаптована до реалій України, а з іншого – може застосовуватися і для інших країн з гібридним політичним режимом. У підрозділі 3.2. пояснено особливості експертного

вимірювання, яке вдало доповнює інституційний вимір політики у масштабах області.

Два останні розділи дисертації є емпіричною перевіркою обох методик на прикладі трьох випадків – Закарпатської, Львівської і Чернівецької областей у двох часових зрізах – 2010 і 2015 рр. Такий емпіричний аналіз є ще однією безперечною перевагою дисертації. Тут здобувач адаптував досвід американських дослідників до вимірювання демократичності/недемократичності політичних режимів в регіонах. До того ж дисертант спробував виявити ступінь кореляції між результатами інституційної і експертної методик, аби зрозуміти наскільки вони можуть доповнювати одна одну.

В останньому розділі подані результати експертного вимірювання за аналогічний період і показано зв'язок обох методик. Тут автор стверджує, що ступінь кореляції є різним (від взаємодоповнення до протиставлення). Підсумовуючи, відзначу, що найбільший здобуток автора полягає у пропозиції і апробації нової методології порівняння субнаціональних режимів. Ця смілива спроба безумовно заслуговує на увагу, однак вимагає поглиблення і верифікації на більшій кількості прикладів. Звідси кілька методологічних зауважень.

1. Кількість випадків (три) взятих до аналізу загалом є достатньою для тестування гіпотез. Однак Західна Україна традиційно включає шість областей і якби автор узяв до уваги їх усі, це дозволило б здійснити глибшу перевірку гіпотез і отримати надійніші результати. Крім того, з трьох гіпотез – третя не є гіпотезою, а тезою, яка не вимагає перевірки, а лише обґрунтування.

2. Теза про те, що «якщо система не змінюється протягом тривалого часу, то тоді проблема знаходиться в її частинах» не є очевидною, як про це заявляє автор. Попередні дослідження показали, що причиною тривалого існування гібридного режиму в Україні є збереження інституційного ядра, тобто домінування неформальних інститутів над формальними за

відсутності якісного оновлення еліт. Таке інституційне ядро стає моделлю для наслідування і репродукції на рівні областей. Причиною цього є те, що неформальні правила домінують в усіх регіонах України, хоча ступінь неформальної інституціоналізації є різним, і в Західній Україні він, напевно, виявляється інакше, ніж у Східній.

3. У роботі є кілька формулювань, які виглядають незрозуміло чи суперечливо і не підкріплені аргументами. Так, наприклад, теза про те, що «форма режиму виступає єдиною побудовою, що можлива для інституційної реалізації інтересів еліт або/і різних суспільних груп, а, отже, незмінна за своєю природою» вимагає чіткішого формулювання і обґрунтування. З такого формулювання незрозуміло, що автор має на увазі під формою режиму і чим ця характеристика режиму відрізняється від двох інших – характеру і спрямованості режиму. Ба більше, у роботі зустрічаються й інші поняття для характеристики субнаціональних режимів (тип і вид). Таке розмаїття ознак, які інколи використовуються як синоніми, вказує на недостатню концептуалізацію базових понять.

До того ж, у тексті дисертації є багато неточних чи некоректних стилістичних конструкцій. Наприклад, «дослідження комплексного визначення» (с.2), «перебіг протікання» (с.4), «авторське новаторство» (с.5) тощо. Інший приклад – «субнаціональний політичний режим – це результат прямого відношення між конкретними політичними явищами (національний політичний режим, державний устрій та інститут місцевого самоврядування)». У цьому формулюванні словосполучення «пряме відношення» і «політичні явища» вжиті некоректно.

Перелічені зауваження не зменшують цінності цього дослідження, яке відрізняється сміливістю пропозицій, глибоким аналізом субрегіональних режимів і авторською методикою їх вимірювання. Усе разом дає підстави стверджувати, що дисертація В. В. Гнатюка відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», виконана в руслі спеціальності 052

«Політологія» та відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її автор Гнатюк Володимир Вікторович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

24. 05.2021 р.

Юрій МАЦІЄВСЬКИЙ

Людмила Мацієвською Ю.В.
підтверджую
фох *В.К.* *Люд* *Лешенко О.А.*

